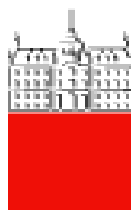

PREVALENCA OBREMENJUJOČIH IZKUŠENJ V OTROŠTVU IN NJHOVA POVEZANOST S FUNKCIONIRANJEM V ODRASLOSTI

Prof. dr. Metka Kuhar, UL FDV

Univerza v Ljubljani

Ljubljana, 10. 6. 2020

Predstavitev projekta

- Ciljni raziskovalni projekt, V5-1712; financerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) in Ministrstvo za zdravje, 1. 4. 2018-30. 9. 2020
- Izvedba: prof. dr. Metka Kuhar (vodja raziskave), doc. dr. Gaja Zager Kocjan, doc. dr. Nina Mešl (Univerza v Ljubljani) in doc. dr. Helena Jeriček Klanšček, dr. Zalka Drglin, Ada Hočevar Grom, dr. med. (Nacionalni inštitut za javno zdravje)

Vsebina in namen projekta

- Nacionalna anketna raziskava na vzorcu odraslih (18-75-letnih) prebivalcev/-k Slovenije, s pomočjo katere ugotavljamo povezave med obremenjujočimi izkušnjami v otroštvu (OIO), varovalnimi dejavniki in različnimi izidi v odraslosti (fizično in duševno zdravje ter družbeno-ekonomske okoliščine). Smernice za sistematično naslavljanje tematike.
- Preliminarna analiza stanja glede prepoznavanja znakov travme in odzivov pedagoškega osebja: 6 fokusnih skupin med 43 vzgojitelji/cami, učitelji/cami razredne stopnje in svetovalnimi delavkami. Izhodišča smernic za sistematično naslavljanje problematike v vrtcih in šolah.
- Namen: senzibilizacija različnih akterjev v Sloveniji (političnih odločevalcev, raziskovalne skupnosti, različnih organizacij) glede fenomena zgodnje travme, njenih posledic ter pristopov, ki temeljijo na razumevanju travme.

Obremenjujoče izkušnje v otroštvu so

potencialno travmatični dogodki oz. dogajanje do 18. leta starosti.

Koncept izvira iz raziskave, izvedene na vzorcu 17.337 članov *Kaiser Permanente Health* programa, San Diego, 1995-97 (vodja dr. V. Felitti).

Osnovnih 10 OIO

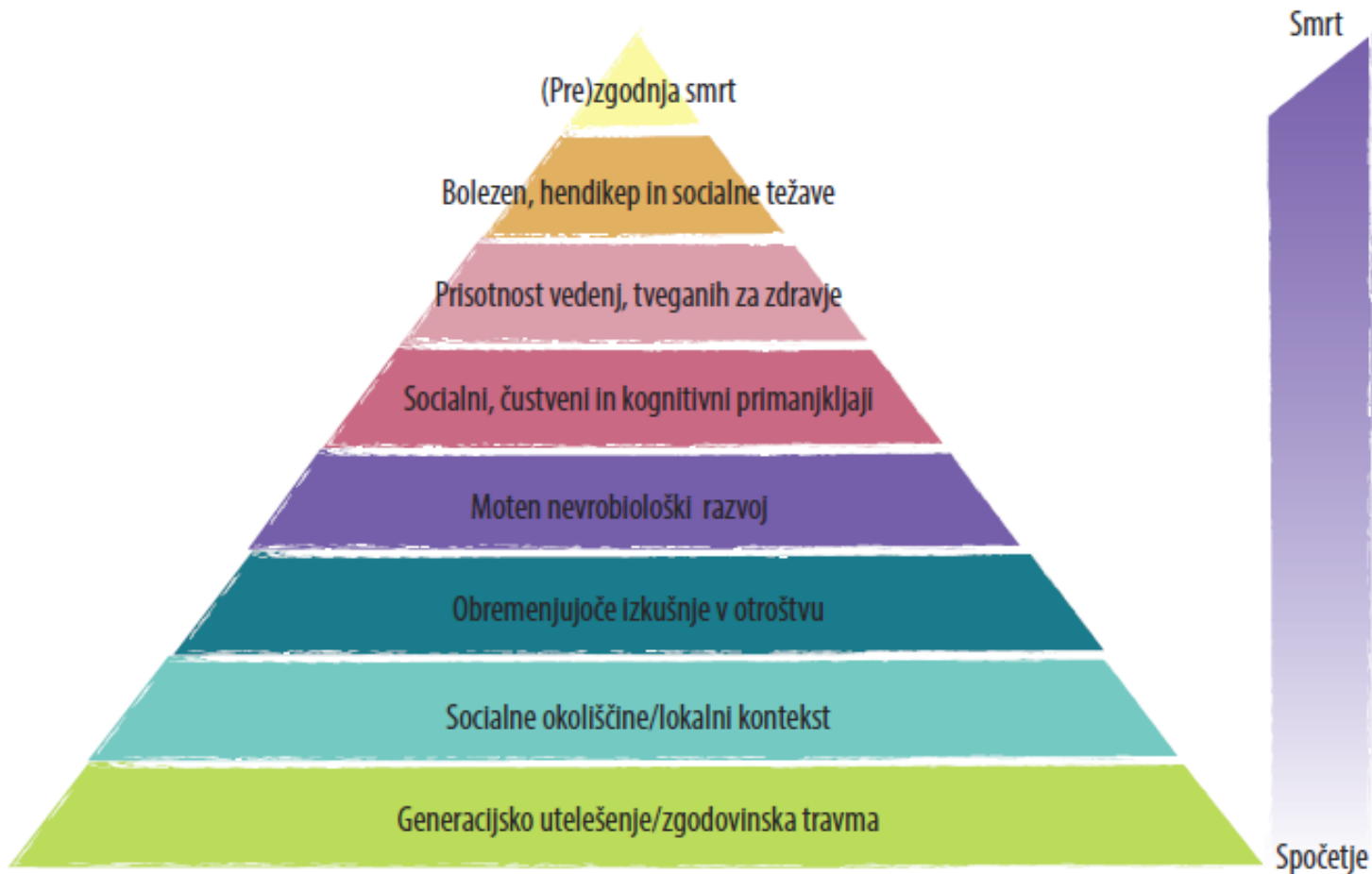
	Fizično nasilje		Odrasel član gospodinjstva z duševno motnjo oz. težavo
	Čustveno nasilje		Priča nasilju med odraslimi v gospodinjstvu
	Spolna zloraba		Zasvojenost odraslega člana gospodinjstva
	Fizično zanemarjanje		Izguba biološkega starša, zapustitev, razveza
	Čustveno zanemarjanje		Hujše kaznivo dejanje ali zaporna kazen odraslega člana gospodinjstva

Dodatne OIO

	Podpovprečen materialni položaj		Težja prometna nesreča, resna bolezen
	Viktimizacija s strani prijateljev ali odsotnost vsaj enega dobrega prijatelja		Smrt osebe, ki je bila anketirancu bližja od staršev, ali ločitev od nje
	Podpovprečne ocene ali ponavljanje razreda		Občutil/a diskriminacijo (zaradi narodnosti, verske pripadnosti, spolne orientacije, hendikepa)

...

Mehanizmi, s katerimi OIO vplivajo na zdravje in dobrobit skozi življenjsko obdobje

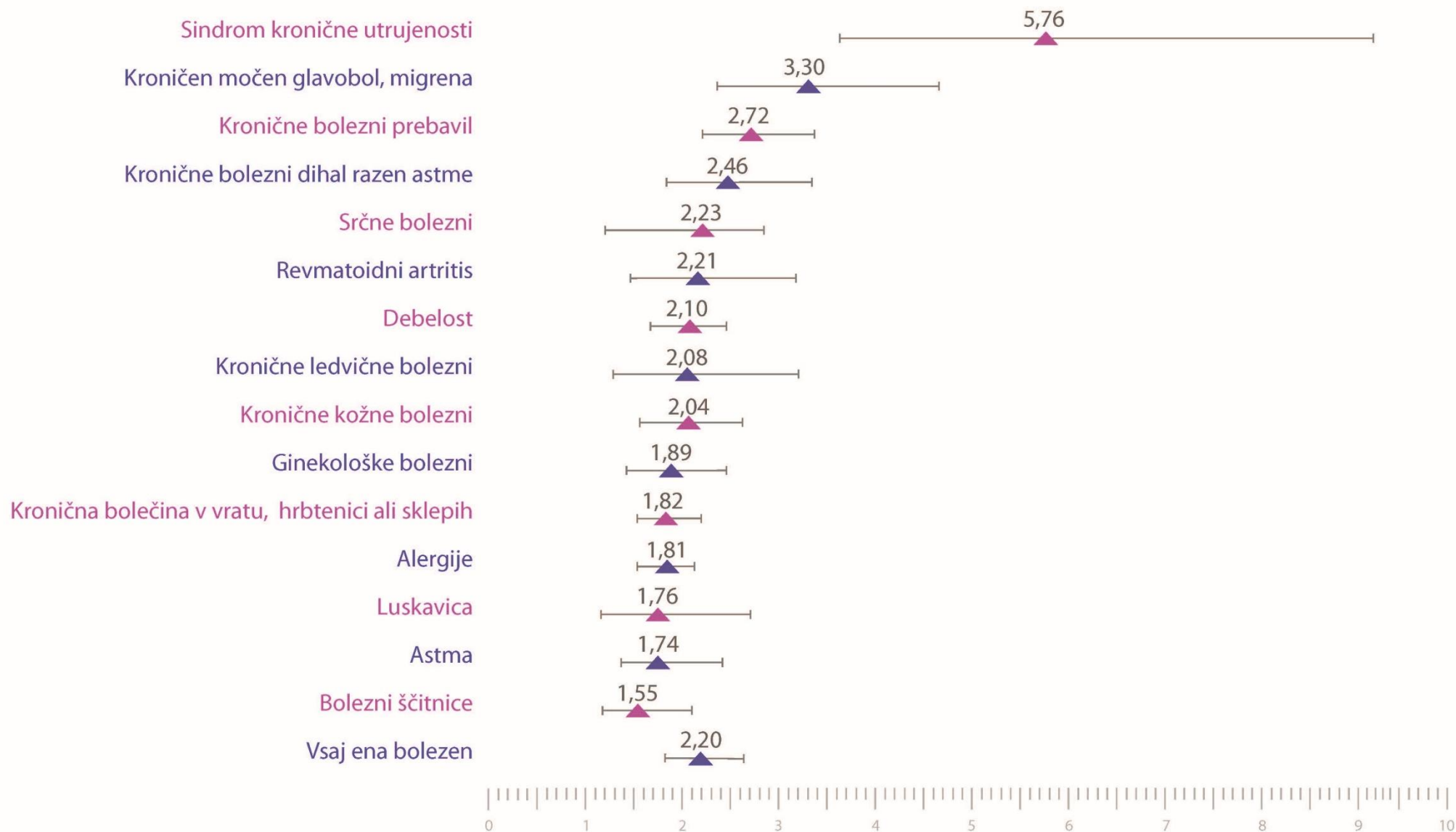
Vir: Centri za nadzor bolezni in preventivno (CDC), ZDA

Schore (2019): zgodnja relacijska travma negativno vpliva na zorenje limbičnega in avtonomnega živčnega sistema – to povzroča trajne nevrobiološke spremembe, ki predstavljajo podstat za čustveno turbulentnost, slabo toleranco na stres, okvaro spomina, disociativne motnje, hiperreaktivnost na novosti v okolici.

Porges (2011): Travma privede do motene homeostaze, za katero so značilni premiki iz ventralnih vagalnih stanj (prosocialnih) v dorzalna vagalna stanja (zamrznitev, ,ugasnitev', kolapsiranost).

Obremenjujoče izkušnje v
otročtvu in fizične bolezni

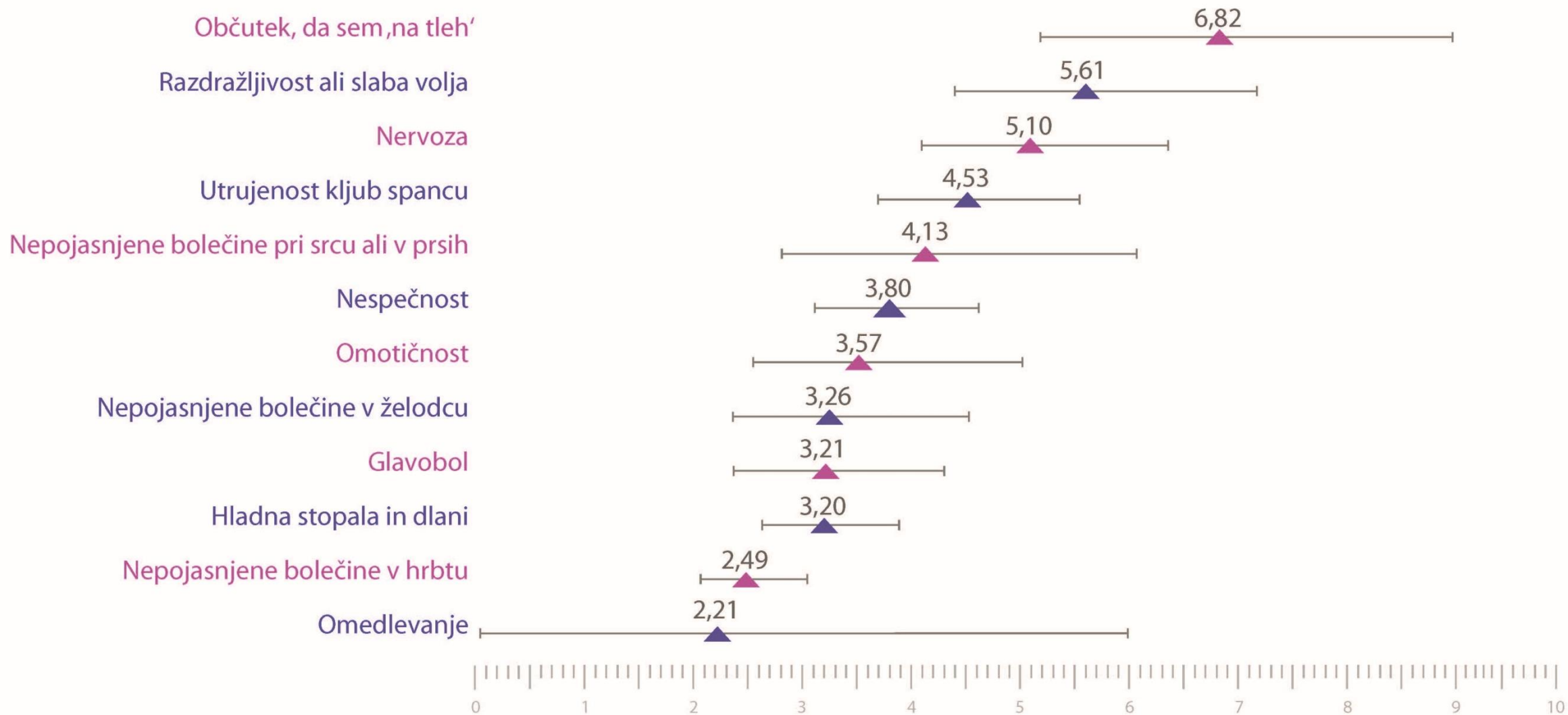
Udeleženci s 4 ali več OIO imajo v primerjavi s tistimi brez OIO večje tveganje za kronične telesne bolezni:

Prilagojena razmerja obetov (95-odstotni interval zaupanja)

Obremenjujoče izkušnje v
otročtvu in psihosomatske težave

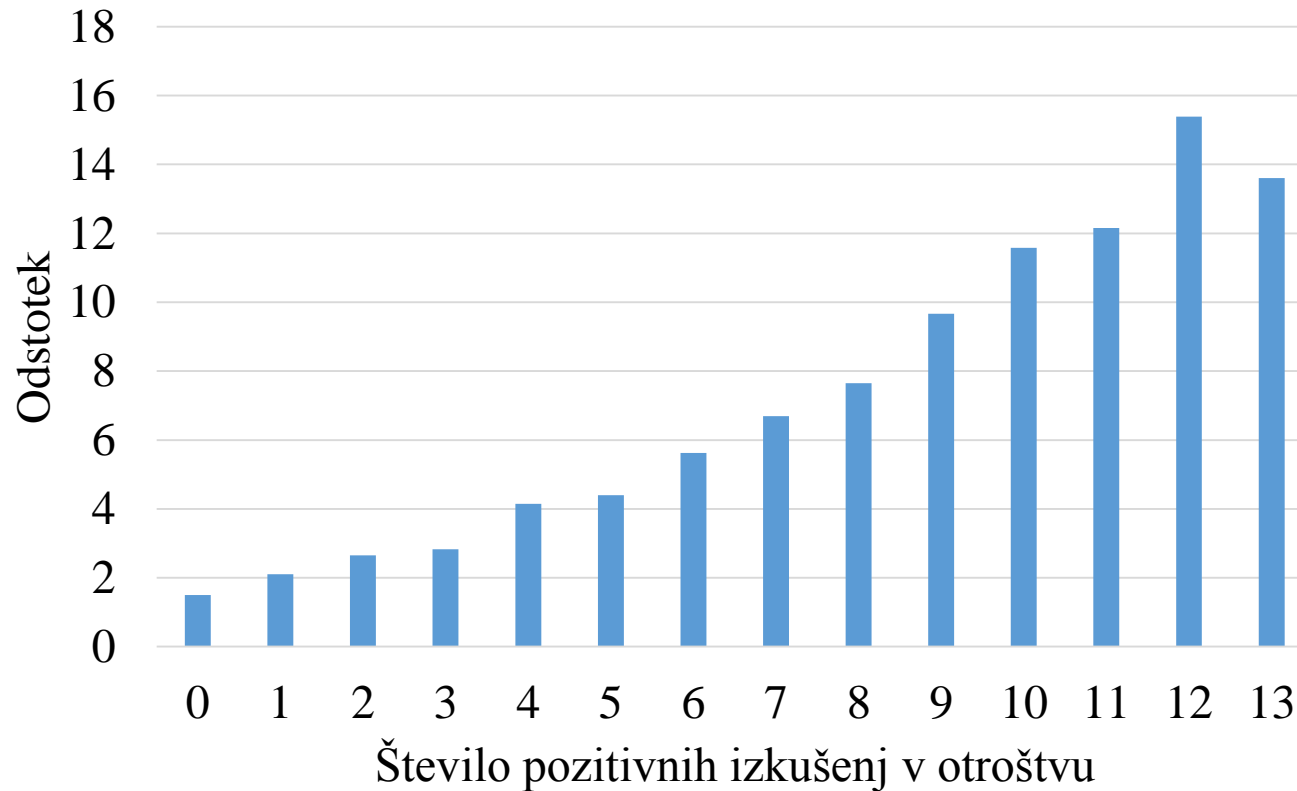
Udeleženci s 4 ali več OIO imajo v primerjavi s tistimi brez OIO prav tako večje tveganje za psihosomatske težave:

Prilagojena razmerja obetov (95-odstotni interval zaupanja)

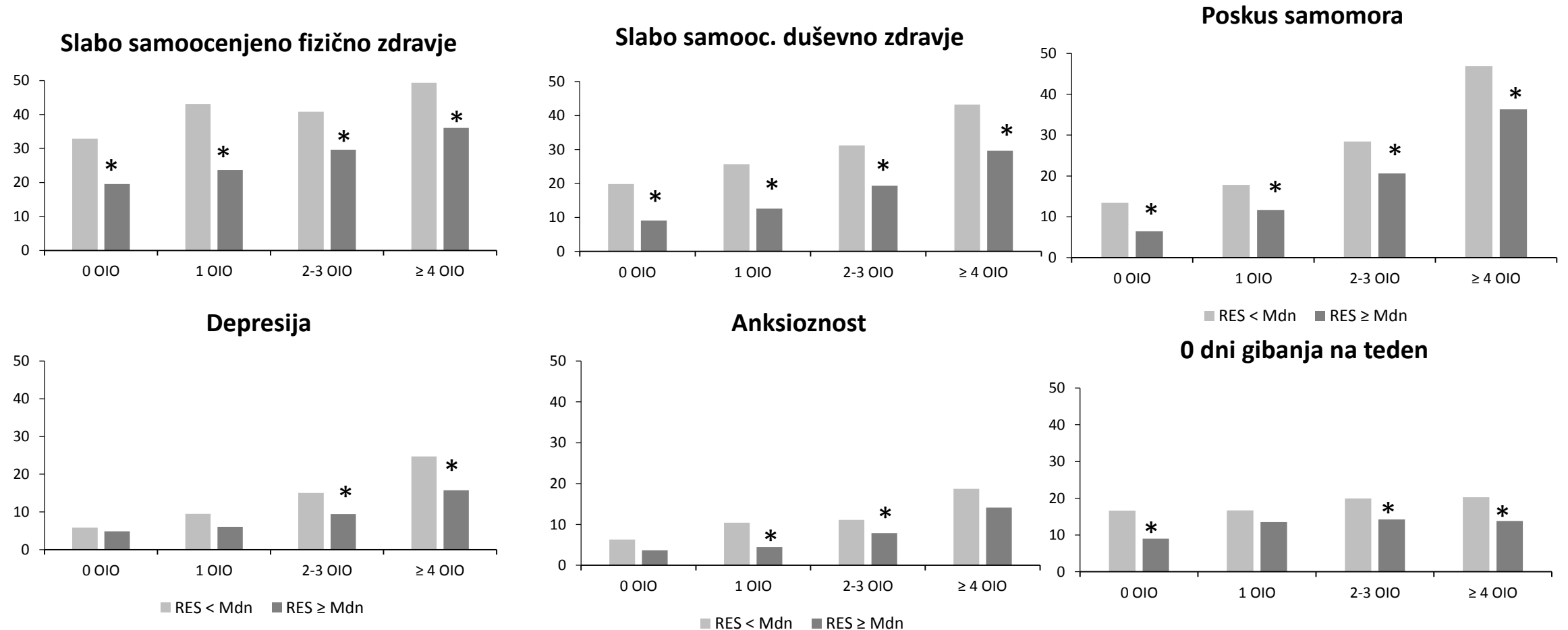
Pozitivne izkušnje v otroštvu

- Lestvica 13 izkušenj, fokus na pozitivne odnose starši/skrbniki-otrok, stabilno funkcioniranje družine, zunanja podpora družini (*primer postavke: Ko sem bil/a majhen/na, se je vsaj ena oseba iz moje družine rada igrala z menoj in tudi jaz sem se rad/a igral/a z njim/njo.*)
- Udeleženci so v povprečju poročali o 9 pozitivnih izkušnjah v otroštvu.

Blažilni učinek pozitivnih izkušenj v otroštvu na telesno in duševno zdravje odraslih ter tvegana vedenja

Prilagojena razmerja obetov izidov, povezanih z zdravjem, za pozitivne izkušnje v otroštvu glede na mediano za posamezne kategorije izpostavljenosti OIO (Analiza: Zager Kocjan in Kuhar)

V analizo sva vključili še naslednje fizične bolezni in tvegana vedenja, kjer ni bilo blažilnega učinka : krvno-žilne, respiratorne in prebavne bolezni, rak, kronična bolečina v hrbtenici/sklepih, kronični glavobol/migrena; kajenje, škodljiva raba alkohola, raba drog, debelost.